

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska-Bluszcz

BK-VII.0520.243.2024
Warszawa, 22 listopada 2024 r.

**Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 4241 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Pana pośta Dariusza Mateckiego w sprawie zmian w systemie prawnym, które mogą wpłynąć na poprawę sytuacji rodzin i dzieci w Polsce, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ad 1 i 4.

Ministerstwo Sprawiedliwości podejmuje działania mające na celu reformę systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach rodzinnych, aby usprawnić i przyspieszyć procesy sądowe dotyczące opieki nad dziećmi oraz innych kwestii rodzinnych. Utworzona przy Ministrze Sprawiedliwości Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego, zwana dalej: „Komisją” przygotowuje założenia i ogólne kierunki zmian w prawie rodzinnym i opiekuńczym oraz opracowuje projekty aktów normatywnych o podstawowym znaczeniu dla systemu prawa rodzinnego i opiekuńczego, z uwzględnieniem zadań wynikających z potrzeb harmonizacji prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej.

Aktualnie Komisja opracowuje zmiany w zakresie przepisów wykonawczych w sprawach rodzinnych oraz dotyczące funkcjonowania OZSS.

Dodatkowo w Ministerstwie Sprawiedliwości w ramach właściwości Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich prowadzone są prace nad usprawnieniem sądownictwa rodzinnego, których kierunkowy kształt będzie wynikał z uzgodnień podejmowanych wspólnie z Komisją. Wśród nich wymienić można prace w zakresie ujednoczenia i usprawnienia postępowań rozpoznawanych przez wydziały rodzinne i nieletnich w sprawach wszczętych w związku z podejrzeniem stosowania przemocy wobec dziecka.

Ad 2.

Wskazać należy, że aktualnie zarówno art. 58 § 1 i 1a, jak i art. 107 § 1 i 2 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r., poz. 2809) – dalej k.r.o., regulują sposób wykonywania władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu (separacji) lub rozłączenia rodziców. Co prawda, przepisy te nie posługują się pojęciem „piecza naprzemienna” czy „piecza współdzielona”, lecz rozstrzygnięcie sądu na gruncie każdego z tych przepisów o wspólnym wykonywaniu władzy rodzicielskiej oznacza, że co do zasady

władza rodzicielska sprawowana będzie poprzez wspólną pieczę rodziców nad ich małoletnimi dziećmi. Dodatkowo warto także wspomnieć, że treść art. 26 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2024 r., poz. 1061) również dowodzi możliwości orzekania o wspólnym sprawowaniu pieczy nad dzieckiem przez rodziców żyjących w rozdzielaniu. Zgodnie bowiem z jego brzmieniem, jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania, a dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, o jego miejscu zamieszkania zdecyduje sąd opiekuńczy.

Formalnopravny wyraz rozstrzygnięcia o pieczy naprzemiennej (pieczy współdzielonej) zawiera się w przepisach art. 582¹ § 4, 598²² oraz 756² § 1 pkt 3 i § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2023 r., poz. 1550 ze zm.) - dalej k.p.c. Następuje w nich odwołanie do orzeczenia, „w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach”. Sformułowanie to stanowi wskazówkę dla sądu wydającego orzeczenie o władzy rodzicielskiej w sprawie o rozwód (separację) lub w przypadku rozłączenia rodziców, w zakresie wskazania czasowych ram sprawowania osobistej pieczy nad dzieckiem. Jednocześnie ich umiejscowienie rozstrzyga o możliwości podejmowania czynności przez uczestników postępowania i sąd w sposób, jak w przypadku orzeczeń ustalających kontakty.

Jednocześnie dla wyraźniejszego określenia podstawy materialnoprawnej orzekania o „pieczy naprzemiennej/współdzielonej” Ministerstwo Sprawiedliwości planuje zmianę art. 58 i 107 k.r.o., w którym przewidziano zdefiniowanie tej formy wykonywania pieczy. Zaproponowane rozwiązanie definiuje wprost „*pieczę naprzemienną/współdzieloną*” i daje wyrażoną *expressis verbis* podstawę materialnoprawną orzekania o takiej formie pieczy nad dzieckiem, co powinno przyczynić się do jej upowszechniania. W celu wsparcia rodziców w uzyskaniu konsensusu, między innymi w zakresie wykonywania wspólnej pieczy nad dzieckiem, planuje się również wprowadzenie bezpłatnej mediacji dla stron w postępowaniu rozwodowym. Projekt ustawy był opiniowany przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Rodzinnego i został przez nią przyjęty.

Odpowiadając na pytanie, czy Ministerstwo Sprawiedliwości rozważa wprowadzenie regulacji, które umożliwiłyby ustanowienie pieczy naprzemiennej lub równoważnej, nawet w przypadkach, gdy jeden z rodziców utrudnia kontakty z dzieckiem wskazać należy, że aktualnie prowadzone są prace legislacyjne we wskazanym zakresie, jednak ich ostateczny kształt zależeć będzie od wyniku konsultacji społecznych, opiniowania i uzgodnień międzyresortowych, a także dalszych prac nad projektem w toku prac parlamentarnych.

Ad 3.

Na wstępie zauważyć trzeba, że prawo karne stanowi o sankcji za naruszenie prawa, nie służy natomiast kształtowaniu prawidłowych relacji rodzinnych. Prawnokarna reakcja państwa na zachowania społecznie szkodliwe stanowi zawsze środek *ultima ratio*, co oznacza, że prawo karne z właściwym sobie katalogiem sankcji wkracza dopiero wówczas, gdy mamy do czynienia z poważnymi zamachami na dobra społeczne lub jednostki, gdy instrumenty społecznoekonomiczne lub prawne, przewidziane w normach innych gałęzi prawa, okazują się nieskuteczne. Obowiązująca konstrukcja prawna, przewidziana

w przepisach art. 598¹⁵ – art. 598²¹ k.p.c. uwzględnia sprzeczne z orzeczeniem albo ugodą zachowania obu stron.

Wiktanie rodziców dziecka w kolejne postępowanie (karne) nie sposób uznawać za zgodne z jego dobrem. W sposób oczywisty właściwym relacjom dziecka z rodzicami nie sprzyja kara izolacyjna zastosowana wobec jednego z nich. Wydaje się, że skuteczne wykonywanie orzeczeń wydanych w przedmiocie kontaktów z dzieckiem powinny zapewniać przede wszystkim regulacje przyjęte na gruncie prawa cywilnego. Omawiana problematyka wymaga uwzględnienia, wynikającej z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zasady proporcjonalności, która zobowiązuje prawodawcę do zachowania proporcji między efektami wprowadzanej regulacji, a ciężarami czy niedogodnościami wynikającymi z niej dla obywateli. Oceniając pod tym kątem ewentualną ingerencję prawnokarną w sferę życia rodzinnego należy uwzględnić fakt, że podłożem zdarzeń, jakie miałyby być penalizowane jest konflikt między rodzicami. Stąd najbardziej pożądane byłoby podjęcie działań, które doprowadziłyby do pogodzenia konkurencyjnych interesów stron, uwzględniając przy tym nadrzędne dobro dziecka.

Ponadto należy zauważyć, że bardzo ważnym czynnikiem w sprawach wykonywania kontaktów jest czas. Aktualnie w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są prace legislacyjne mające na celu zmodyfikowanie unormowań regulujących postępowanie o wykonywanie kontaktów, w taki sposób, by zapewnić ich większą efektywność, a jednocześnie respektując prawo dziecka do wyrażania autonomicznej woli. Szczegółowe rozwiązania mogą zostać przedstawione dopiero po zaopiniowaniu ich przez Komisję oraz podjęciu decyzji przez Kierownictwo resortu.

Ad 5.

Odnosząc się do postulatu wprowadzenia rozwiązań chroniących przed dyskryminacją w sądach ze względu na płeć zauważyć należy, że przewidziana w art. 18 Konstytucji RP ochrona rodziny i rodzicielstwa oznacza uznanie za szczególną wartość podejmowanie przez oboje rodziców decyzji dotyczących poczęcia, urodzenia i wychowania dzieci. Natomiast na gruncie uregulowań Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przepisy stanowią o obowiązkach i prawach rodziców względem dziecka, nie odnoszą się ani do płci, ani też do pełnionych przez rodziców ról społecznych. Podkreślenia również wymaga, że powinnością rodziców jest wykonywanie władzy rodzicielskiej w sposób zgodny z dobrem dziecka (art. 95 § 3 k.r.o.). W sferze regulacji prawnych brak jest więc przepisów, które stawiałyby ojców w sytuacji mniej korzystnej niż matki, stąd brak jest podstaw do podjęcia prac nad zmianami mającymi zrównać szanse procesowe kobiet i mężczyzn.

Jednocześnie informuję, że w ostatnich miesiącach przedstawiciele Kierownictwa resortu kilkakrotnie spotykali się ze środowiskiem ojców, którzy przedstawili swoje postulaty. Jednym z postulatów było wprowadzenie rozwiązań chroniących przed dyskryminacją w sądach rodzinnych ze względu na płeć.

Ad 6.

Należy zauważyć, że obowiązująca ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 2024 r., poz. 17) Kodeks karny, przewiduje kary za zachowania wypełniające określone znamiona. Wskazać tu można np. art. 212 k.k. (pomówienie/zniesławienie); art. 233 k.k. (fałszywe

zeznania); art. 234 k.k. (fałszywe oskarżenie); art. 235 k.k. (fałszywe dowody, podstępne działania).

W świetle powyższego w Ministerstwie Sprawiedliwości nie są obecnie prowadzone prace legislacyjne w kontekście wskazanym w przedmiotowym pytaniu zawartym w treści interpelacji.

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/